

ПОЗДРАВНА РИЈЕЧ ПРЕДСЈЕДНИКА ЦАНУ АКАДЕМИКА ДРАГУТИНА ВУКОТИЋА

Врло поштоване колеге и драги гости,
Почашћен сам обавезом да вас срдечно поздравим, пожелим вам успјешан рад и пријатан боравак.

Окупљање овако угледних научника, из скоро свих југословенских академија, на скупу о судбински значајној, али врло осјетљивој и експлозивној уставној материји — доказује да све везе нијесу покидане и да се међуакадемијска сарадња одржава.

Постојећи и пријетећи психо-социјални поремећаји у земљи не могу да спријече умне људе да се уљудно и достојанствено понашају у свим приликама и да се осјећају морално суодговорним и за ирационална збивања у домовини. Уосталом, *salus patriae suprema lex est*, за све родољубиве људе. Укратко, разборите и добронамјерне личности не могу прихватити државне теорије, идеологије или религије које проповиједају сијање нетрпељивости и мржње међу људима и народима. Они се не морају међусобно слагати, али су обавезни, без обзира на разлике у гледиштима, да пронађу прихватљиву платформу за академску расправу и коректну сарадњу. Никада не треба заборавити да је дијалог терапија избора за лијечење свих врста неспоразума.

Организујући научни скуп о Уставу Југославије и преображају југословенског друштва, Црногорска академија наука и умјетности је свјесно прихватила ризик могућег неуспјеха.

У нарастајућој лавини међурепубличких антипатија и сукоба у Југославији, чије име поједини званичници прећуткују или изговарају с нескривеном анимозношћу, о којој се говори претежно у перфекту као о непостојећој или само фиктивној држави — свака расправа о њеном новом уставном уређењу може да буде избјегнута, рнемогућена или карикирана.

Стечена искуства у не тако ријетким промјенама овог капиталног документа недвосмислено истичу владајућу идеолошку оријентацију и политичко-прагматична уставна одређења. Другим ријечима, досадашњи уставни текстови су били више ком-

поновани политичким диктатима или компромисима него начелима правне науке и социјално-економских закономјерности. Сигурно је да су политички принципи, а и аксиоме политичких наука, често врло растегљиви и варијабилни, тако да се устав углавном обликује према захтјевима доминирајућих политичких односа и снага у земљи.

Сумња да би расправа на овом скупу могла бити више заснована на националној и републичкој диференцијацији него на међународним искуствима провјереним уставним начелима, надвладана је очекивањима да се, уз уважавање свих дивергентних мишљења, јасно раздвоје дневно-политички од аутентично научних приступа, тумачења и рјешења. Такве жеље није лако остварити пошто су у политици увијек присутне опасности од увјерљивих полуистина. Прихватити, пак, дневно-политичке тезе значило би мирити се са властодржачким, апсолутистичким прохтјевима образложеним националистичком квази-аргументацијом. Треба се плашити људи који се национализмом баве у виду заната, јер се из његових легија могу регрутовати ментални антропофаги.

Било би утопистички инсистирати на савршеном уставу који би изграђивао идилично друштво, јер ни у свијету минерала, по Лалићу, нема потпуног и трајног јединства. Доносити устав који упућује на међусобно споразумијевање и прожимање, а не на антагонизирање људи и народа, морала би бити племенита идеја водиља свих уставотвораца који нијесу инфидирани вирусом властољубља. Раздвојеност и мржња међу народима одговара само бескрупулозним и олигархима, заслијепљеним личним амбицијама које теже да остваре не бирајући средства, макар и по цијену грађанског рата. Своје претензије они правдају ефикаснијом одбраном права и интереса раније самоуправљачке радничке класе, а сада све нације.

Уставом се не би смјела диктатура класе замјењивати националном тиранијом. Деспотизми који се проводе у име идеологије или религије, расне или етничке припадности, у суштини су слични или идентични.

У данашњем, географски и популационо, економски и културно, измијешаном свијету хомоцентризмом треба превазилазити нациоцентризме. Класни или национални суверенитет не може садржавати више људских права и слобода, или имати предност над суверенитетом грађанина, јер равноправност сваког човека подразумијева и равноправност његовог народа, док у националној равноправности не мора бити обезбијеђена равноправност свим људима. Ни у једном друштву никада нема одвише хуманизма. Истински филантропи не воле само своје братственике или блиске рођаке, него и друге људе, припаднике несродних народа и култура. Нигдје у свијету се будућност не може градити на грађанској, а тиме и националној неравноправности. Не-

ма слободног друштва, било оно национално јединствено или хетерогено, без слободног појединца.

Другим ријечима, треба писати устав по мјери човјека који живи у ери генетског биоинжињеринга и свјетлосне технологије и више је окренут перспективи него ретроспективи:

— устав у коме ће бити тијесно за све недемократске поступке, за сва ускраћивања слобода грађанима, које не угрожавају слободу других људи, и за све недоличности политике или нациократије;

-- устав утемељен на принципима добровољне федерације, равноправности свих народа, социјалне правде и људских права и слобода;

— устав који ће уважавати све индивидуалне, националне, сталешке или вјерске посебности и омогућавати њихову слободно испољавање и његовање, под условом да не ремете иста права других суграђана и етничких група;

— устав који ће обезбјеђивати људима да се поносе својим родом и домом, али истовремено да такве могућности буду доступне и припадницима другог поријекла;

— устав који ће мотивисати рад, производњу и стваралаштво;

— устав којим би се спречавала загађивања природе и људских душа;

— устав међусобне сарадње, толеранције, уважавања и поштовања, а не непријатељства, игнорисања, искључивости и мржње;

— устав који ће подстицати грађане да воле ужу отаџбину, али и да такође буду емотивно везани за своју ширу домовину.

Уважене колеге, молим да ми не буде замјерено, што сам користио прилику да уз ријечи поздрава и добродошлице, у форми крокија, изнесем сопствене погледе на устав, лишене стручних референци. Могуће да су моје медитације идеализоване под утицајем професионалних корелација са многобројним, „обичним“ људима, различитих животних назора, етничких и конфесионалних припадности, које сам увијек доживљавао као социјално и национално уравнотежене и благородне личности, ако их сурове животне околности нијесу изопачиле.

Захваљујући за учешће на скупу, изражавам најбоље жеље за вашу личну срећу и будуће стваралачке успјехе.

